

זגפיים

מִי־יֵשׁוּ הַתְּדַפֵּק בְּחוֹסֵר סְבִלְנוֹת עַל הַדְּלֵת. מֶרֶה הַנִּיחָה אֶת
בְּנֵה הַפְּעוּט שֶׁפֶתַח בְּצוּחוֹת, וְרֵצָה לִפְתּוֹחַ. בִּפְתַח עֲמֵדָה
רוּחַל'ה מִתְנַשֶּׁפֶת בְּהִתְרַגְּשׁוֹת.

"מֶרְקָה, תִּשְׁמָעִי, בְּרַחוּב נְרוֹדוּבָה מוֹכְרִים מִחַר מִגְפֵי
גְּבָרִים."

"וְאַתָּה, מֵאֵיפֶה אֶת יוֹדַעְתָּ?" שֶׁאֵלָה מֶרֶה בְּחֶשֶׁד, פְּרִי נִיסְיוֹן
מֶר.

"מִנִּיָּה קְרָסִיק סִיפְרָה לִי, וְהַשְּׁבִיעָה אוֹתִי שֶׁלֹּא אֶגִּיד לְאֶף
אֶחָד."

"מִנִּיָּה קְרָסִיק?" תִּהְיֶה מֶרֶה בְּקוֹל. מִנְדֵּל קְרָסִיק, אֲבִיָּה
שֶׁל מִנִּיָּה, יִדַע הַכּוֹל שְׁבוּעַ מֶרֶאֶשׁ. לְשֵׁם כֵּךְ שִׁיחַד אֶת
מַחְצִית פִּקִּידֵי הַגּוֹרְסוֹבֵיִט* וְרִימָה אֶת הַמַּחְצִית הַשְּׁנִיָּיה.
נִרְאָה, אִם כֵּן, שֶׁהַפְּעַם רוּחַל'ה אֵינָה בּוֹדָה סִיפּוּרִים
מִלְּבָה.

"בְּכִמָּה?" שֶׁאֵלָה מֶרֶה.

"לֹא תֵאֱמִינִי," הַתְּלַהֲבָה רוּחַל'ה, "אֲבָל בְּמֵאָה עֶשְׂרִים
וְחִמִּישָׁה."

מֶרֶה, שֶׁנִּדְבְּקָה בְּהַתְּלַהֲבוֹת שֶׁל רוּחַל'ה, חִישְׁבָה מֶהֱרָ: "זֹאת
אוֹמֶרֶת מֵאָה רוּבֵל רוּחַ."

"מֵאָה? וְלִמָּה לֹא מֵאָה וְחִמִּישִׁים? מֶרְקָה, מִטּוֹמְטֵמַת שְׁלִי,

* Горсовет – מועצת העיר, עירייה.

את הסיפור על זלמן, השכן שלנו מלמעלה, כבר שמעת?
זלמן קנה באוסטרבה זוג כזה בדיוק במחיר ממשלתי, ומכר
אחרי שבוע במאתיים וחמישים לאשתו של מנהל המשמרת
שלו, שמכרה אותם אחרי זה בשלוש מאות למישהו בקייב.
נו, מה תגידי על זה?"

"כבר אמרת, רוחל'ה, כבר אמרת," צחקה מרה, "אלא
שאותו זלמן שלך כבר ישב יותר משנה בחשד שמכר וודקה
מתוצרת בית מלפת שהבריח מהכפריים, וחוך מזה, רוחל'ה,
יש לך – ככל הידוע לי – בעיה קטנה..."
"אין שום בעיות," החזירה רוחל'ה, שניחשה לאיזו בעיה
מרה מתכוונת.

"רוחל'ה," המשיכה מרה, "אם אני לא טועה אז בשבת
לא היו לך שלושים קופייקות לקולנוע, ודרך אגב, את עוד
חייבת לי, אז מאיפה שיהיו לך מאה רובל, הרי זו משכורת
של כמה חודשים טובים?"

"מרקה," רוחל'ה דיברה בקוצר רוח, "אם אני אומרת לך
שאינן בעיות אז את צריכה להאמין לי. בואי אני אראה לך
חבילה של שטרות מרשרשים," אמרה ומנתה מאה רובל אל
מול עיניה המשתאות של מרה.

"הנה, ועכשיו תני לי עשרים וחמישה ותקבלי אותם מחר
ברוח."

מרה נשכה את שפתייה. "אבל מוניה יהרוג אותי אם ייודע
לו."

"מה זאת אומרת יהרוג אותך, מרקה מטומטמת שלי, הרי
זה עסק בלי סיכון, אם אני לא מצליחה לקנות את המגפיים
אני מחזירה לך את הכסף מחר עד הקופייקה האחרונה. אם
אני קונה ומוכרת, שתינו מרוויחות."

למרה היו ארבעים רובל שחסכה פרוטה לפרוטה ממשכורתו
של מוניה. בלב כבד הוציאה את חבילת השטרות והמעות

העטופים בפיסת גֶבְרֵדִין, ספרה עשרים וחמישה רובל ומסרה לחברתה.

"רוחל'ה, אני מתחננת, תיזהרי, את יודעת שהחנויות שורצות מלשינים."

"מרקה, תסמכי עלי, לא רציתי לספר לך, אבל האמת שיש לי קונה." רוחל'ה קרצה בשובבות, תחבה את הכסף בין שדיה והתעופפה לה, קלה ומאושרת, על אף כרסה הניכרת, עורכת תוכניות איך להתעשר במהירות. מרה, שנחרדה פתאום מן השקט, רצה למטבח אל בנה הפעוט, אלא שזה רק שפך את הדייסה מצלחתו וישב שם מאושר ומרוח כולו בעיסה הדביקה.

לילה תמים עמדה רוחל'ה בפתח המחסן המוגף בתריסי פלדה ברחוב נרודובה. התור הלך והתארך במהירות, ובבוקר זחל והגיע לפינת כיכר העצמאות. אנשים נמנמו בעמידה, משפחות שמרו על תורן במשמרות. אמהות החליפו את ילדיהן, בעלים את נשותיהם. האחרונים, אלה שנעמדו בתור הארוך עם עלות השחר, רצו לדעת מה מוכרים. היו שלא ידעו מה להשיב, היו שידעו ונצרו את סודם בקנאות.

בשש בדיוק הסירו שני פועלים את תריסי הפלדה, וההמון המיוגע מעמידה ממושכת נדחק קדימה בתקווה. דלת המחסן נפתחה בחריקת צירים, ונציגת המחלקה הכלכלית של הגורסובייט, ריבה מגודלת ובריאת בשר, הצהירה בפני ההמון בחגיגות רשמית כדלקמן:

"בטרנספורט מיוחד הגיע ישר מקייב משלוח של מגפי גברים אשר יוצא למכירה חופשית לאזרחי רובנו. המגפיים הם מתוצרת מפעלי העור של טביליסי על שם יוסף ויסריונוביץ' ג'וגשווילי..." כאן הרימה נציגת השלטון את קולה בניסיון לגבור על רחש השמחה שעלה מן ההמון, והצהירה ש"המגפיים

(סוליית עור, עקב גומי), הם כולם במידה אחידה, והמידה היא 42, המחיר לזוג הוא מאה עשרים וחמישה רובל, ויימכר רק זוג אחד לכל אורח נציג משפחה המצויד בתעודות כחוק. אבל, כיוון שהתור ארוך, הוסיפה, "אני רואה לנכון לציין לכל האזרחים שיוצעו למכירה רק שבעים וחמישה זוגות, אז אני חושבת שהאחרונים בתור כדאי להם ללכת הביתה ולא לעמוד פה ככה סתם."

איש לא זע. המגפיים נמכרו כהרף עין. פתח המחסן חזר והוגף בתריסי הפלדה. רוחל'ה, מחבקת אל חיקה את אוצרה המגושם, רצה מאושרת הביתה. המאוכזבים המשיכו לעמוד בתור עוד שעה ארוכה, אולי מתוך הרגל, אולי בציפייה לנס.

כעבור דקות אחדות התדפק מישהו על דלתה. גבר צעיר עמד בפתח. פניו היו גלויים וחביבות.

"אזרחית, פתח האיש ואמר. "אנא סלחי לי שאני מתפרץ ככה פתאום, אבל גם אני עמדתי בתור, וסגרו לי את הדלת ממש על האף. אבל ראיתי שאת קנית. אני מוכן לקנות אותם ממך. הנה הכסף, הכול במזומן, אף אחד לא ראה, אף אחד לא שמע." והאיש שלף חבילת שטרות והשליכה על השולחן.

רוחל'ה ספרה. היו שם מאתיים עשרים וחמישה רובל בשטרות חדשים שצרבו את אצבעותיה החומדות. "לא מספיק, אמרה, ולבה נותר מהתרגשות. "כמה?" שאל הצעיר.

"שלוש מאות ולא קופייקה פחות!"

"הגזמת, אמר הצעיר, והציע פשרה. הם התמקחו בחום, בהתלהבות, לבסוף הוסיף האיש שלוש עשירות על המחיר ההתחלתי. המגפיים והכסף החליפו ידיים, והצעיר פנה ללכת.

"עוד מילה, אזרחית," אמר הצעיר שעמד על סף הדלת. קולו היה מתכתי והחיוך נמוג מפניו הגלויות. "וזה, את יודעת מה זה?" והוא קרב אליה והציג את תעודת שוטר החרש ששלף מכיסו מקטורנו. רוחל'ה החווירה וגמגמה משהו. בדומייה גמורה הושיטה לו את הכסף והוא תחב אותו עמוק בכיסו. בחיבה, בידידות כמעט, נטל הפרובוקטור את זרועה של רוחל'ה והוליך אותה למשטרה. חבשו אותה בכלא תחת משמר כבד, ובטופס המעצר כתב הסמל התורן באותיות מגושמות בעודו מרטיב את קצה העיפרון השבור ברוקו, ופירט באריכות מפיו של שוטר החרש את מסכת פשעיה של האזרחית רחלה גרינברג לבית נצ'לניק.

נכתב שם כיצד בתאריך זה וזה, בשעה זאת וזאת, במקום כך וכך רכשה האזרחית הנ"ל זוג מגפי גברים מס' 42 (סוליית עור, עקב גומי), מתוצרת מפעלי העור של העיר טביליסי על שם... וכו' וכו', וכיצד, לאחר שקנתה אותם במחיר רשמי של מאה עשרים וחמישה רובל (קבלה מצורפת), היא הציעה אותם למכירה ברווח עצום לעצמה לעד החתום מטה, החבר וסילי בידליאקוב, שמכוח תפקידו כשוטר הנ.ק.ו.ד (המחלקה הכלכלית), מוטל עליו לחשוף את עלוקות השוק השחור, והנה תפס את האזרחית הנ"ל על חם.

עדותו של החבר בידליאקוב נשלחה בידי בלדר מיוחד אל התובע המחוזי בקייב. התובע, שביקש להטעים את אזרחי השטחים שצורפו למולדת מטעמו של הצדק הסובייטי, חיבר כתב תביעה לתפארת, בו נטען בלשון נמלצת כי האזרחית הנאשמת, הלא היא רחלה גרינברג לבית נצ'לניק, היא אויבתו המושבעת של מעמד עמלי עמי ברית המועצות, וזאת על שום שחפצה בזדון ובמרמה לנצל את רוחב לבם של השלטונות הסובייטיים ולרכוש במחיר מיוחד זוג מגפי גברים (מס' 42,

סוליית עור, עקב גומי) מתוצרת העמלים הפרולטרים הנ"ל, ומכרה אותם ברווח עצום. ובהיות האזרחית גרינברג לבית נצ'לניק עלוקת השוק השחור, מוצצת דם העמלים, משרתת היא את האינטרסים של הבורגנות הבינלאומית, את הקפיטליזם מחרחר המלחמה ואת הקונטרה-רבולוציה הנקלה באשר היא שם.

נעלה מכך, אין ספק כי טפילה זו בדמות אדם היא אך קצה-קצהו של קרחון ענק, של תמנון חלקלק החפץ, בבוגדנותו הבורגנית, לקעקע את הישגיה המופלאים של המהפכה הבולשביקית, את רווחתו של הפרולטריון ואת אושיות הסוציאליזם הסובייטי בהנהגתו רבת ההשראה של החבר, שמש העמים ואבי האומה, י.ו.ג'. סטלין.

נישא על כנפי ניסוחי דרשתו הנמלצת, דרש התובע מאסר עולם, אך בהתחשב בגילה הצעיר של הנאשמת והריונה המתקדם, הסכים להתפשר על עשרים וחמש שנה.

משנודעו פרטי התביעה לשרה, אמה של רוחל'ה, מרטה זו את שארית שיערה הדליל ורצתה לתלות את עצמה. אביה לא מש משערי הכלא. הוא ישן שם בלילות והגיש בקשה אחר בקשה על מנת שיניחו לו לראות את בתו. בקשותיו נדחו בטענות של קונספירציה.

פסחקה, בעלה, משנודע לו הדבר, ברח מיחידתו בקרסנודר, התגנב לרכבת משא, ולאחר שבוע של טלטולים בקרון אטום ומצחין הגיע לרובנו. פרוע ומטונף פרץ בסערה אל בניין המשטרה ונשבע בפני הסמל התורן בכל היקר לו שהוא הוא האשם במעשה, שהוא תכנן את הכול והוא זה ששלח את אשתו לקנות את המגפיים.

בדמעות בעיניו האדומות, עיני הלבקן, התחנן פסח שיאסרו אותו במקומה, שהיא, כך טען, "בסך הכול ילדה בהיריון שלא מלאו לה שמונה-עשרה, ובכלל, מה אתם רוצים ממנה?" וכאן

נשבר ושקע קולו של פסחקה והוא התמוטט בכיסאו מתייפח מרה לעיניהם הנבוכות של השוטרים.

משהראו את עדותו לרוחל'ה, הכחישה מכול וכול, ואמרה בקול יגע מחוסר שינה וחקירות שתי וערב בקשר לחשיפת קונספירציה בינלאומית, שבעלה בכלל לא אשם, ושהוא לא ידע על כל העניין, ואיך יכול היה לדעת שהרי היה בצבא אלפי מילין מכאן.

את פסחקה השליכו לכלא צבאי בעוון עריקה, ורוחל'ה תהתה על גודל נפשו של בעלה הלבקן.

מישהו סיפר על עורך-דין נודע בקייב, המפורסם בהצלחותיו בהגנה על פושעים כלכליים. מנדל קרסיק בירר ומצא שזו אמת, עורך-הדין חי וקיים, אלא ששכר טרחתו של האישי המופלא היה כה דמיוני, שמנדל חשש לספר עליו לאביה של רוחל'ה שעמד מולו בדומייה, חיזור ומתוח.

"כמה?" מלמל האב.

"שכח מזה, הוא מטורף האדבוקט ההוא, אני אומר לך שכח מזה ואני יודע מה שאני מדבר."

"כמה?" סינן האב ותפס את מנדל בזרועו.

מנדל, שכבר נמאס לו העניין כולו וכיוון שממילא הספיד בלב כבד חוב ישן של נצ'לניק שעכשיו לא יאה לדבר עליו, החליט להיפטר מן הטרחן הזקן באמירת אמת.

"שלושת אלפים. בפחות מזה לא יבוא."

נצ'לניק נדם לרגע, גלגל את הסכום הנורא במוחו, ולאחר שהבין סוף סוף במה מדובר, פלט מבין שפתיו הקפוצות: "רובל, שלושת אלפי רובל?"

"אז מה חשבת, קופייקות?" ענה מנדל ודחף את הזקן החוצה.

הוריה של רוחל'ה מכרו לכל המרבה במחיר את מעט הריהוט הדל שנותר בביתם. הם מכרו את חליפתו של האב

ואת טבעת הנישואין של האם. נצ'לניק נפרד מזוג חפתי כסף, ירושת אביו משכבר הימים, ושרה עקרה מפיה שן זהב שממילא שימשה לה יותר לקישוט מאשר לאכילה. גרינברג הזקן, אביו הגלמוד של פסח, מכר למנדל קרסיק את זיכיונו להובלת מים לקסרקטיני הצבא. מנדל ניסה בהזדמנות זו לנכות את החוב הישן, אבל לא הצליח. ערכו מגבית בין שכנים וחברים, מרה תרמה עוד עשרים וחמישה רובל, ומוניה אמר שבינתיים אינו מכה אותה אבל אחרי המשפט יעשה ממנה גל עצמות.

לבסוף נאסף הסכום האגדי, ובבוקר בהיר אחד של ראשית מאי ירד בתחנת הרכבת של רובנו האדבוקט החבר איסאק זכארוב גלפריין. גבוה, צנום, במשקפי מצבט וזקנקן מחודד, אמרה דמותו כבוד והדר מאופק. שרה, שגם כך נתבלעה עליה דעתה, נפלה לרגליו ונישקה את האבק על מגפיו. ההמון התבונן בנשימה עצורה, אחדים מחאו כפיים, ואיסאק זכארוב גלפריין סקר, חמור סבר, ממרומי חשיבותו העצמית, את משלחת מקבלי הפנים. הוא שתק, אחר כך ניקה במטלית קטיפה ירוקה את זוגיות משקפי המצבט, ועלה לטרויקה מהודרת שלקחה אותו בדהרה אל פתחו של מלון פאלאס, גאות העיר והפלך.

גלפריין הסתגר בחדרו המפואר, היחיד עם אמבטיה צמודה, מים זורמים ונוף אל גני לובומירסקי. שלושה ימים תמימים כתב, שכתב, חיבר וליטש כתב הגנה לתפארת, רווי הכרה מעמדית כיאות, ומשובץ מילים מופלאות וקשות להיגוי.

גלפריין לא חקר עדים, סירב בתוקף לראות את פני הוריה של הנאשמת שצבאו על דלתו, ואת מרשתו עמד לפגוש בראשונה באולם בית המשפט. הוא לא כפר בעיקרי טענותיו של התובע ולא ביקש להפריך את העובדות. להפך, הוא הוסיף וחיזק את התמונה הקודרת שצייר התובע בדבר המאבק המר

לחיים ולמוות שמנהל הפרולטריון בהנהגתו רבת התבונה של שמש העמים בתמנון הבורגני צמא הדם ומחרחר המלחמה. "נערה רכה זו," כתב גלפרין, "היא קורבן תמים של משטר עריצות צמא דמים אשר שלט בעיר זו עד לפני שנה, בטרם שוחררה בידי צבא המהפכה הסובייטי. היה זה משטר רקוב של ניצול אדם בידי אדם, של שחיקת צלם אנוש בידי קומץ בעלי שררה, של עוני מרוד ומחסור מתמיד. משטר שעל מנת לשרוד בו צריך היה האדם ההגון לרמות, לשחד ולספסר. לא היה עדיין סיפק בידה של הנאשמת ללמוד את ערכיו הנעלים של הסוציאליזם הבולשביקי, ועל כן עשתה מה שעשתה מתוך עיוורון פוליטי והעדר הכרה מעמדית פרולטרית. כיוון שכך," סיכם גלפרין, "יש לדחות כליל את העונש שדורשת התביעה ולהסתפק בעשר שנות מחנה לחינוך מחדש."

ישיבת בית המשפט נקבעה לעשרים ושבעה ביוני. בעשרים וחמישה בחודש הפציצו הגרמנים את העיר. מבניין בית המשפט והכלא הסמוך אליו נותרו רק חורבות עשנות, ורוחל'ה נמלטה מבין ההריסות אל ביתה, ונפלה אל זרועות אביה, בוכה ומאושרת.

למחרת נכנסו הגרמנים לרובנו.